

RNI MAHMAR
36829-2010

ISSN- 2229-4929

Peer Reviewed

Akshar Wangmay

International Research Journal

UGC-CARE LISTED

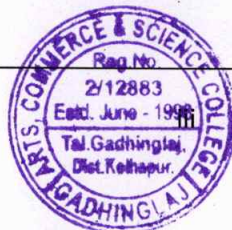
Issue – IV, Volume-II

October 2021

Chief Editor
Dr. Nanasaheb Suryawanshi

24	Achievement of Padmashali Weavers of Solapur in the field of Marathi Literature Dr. Ambadas Dharma Ket	68-70
25	Is freedom of media (press) good for a country? Aasiya Jan	71-72
26	Use of ICT in English Language, Literature, Culture and Translation B. Kabitha Rani	73-74
27	Vaanam (The Sky): Characterization and Muslim Culture representation in Tamil Film N.Nazini	75-78
28	The Growing Culture of Cohabitation in Indian Entertainment Medium A.R. Vimal Raj	79-82
29	Dnyaneshwari: The Richest Treasure of Linguistic and Literary Devices Mr.Narayan Laxman Sonawane	83-85
30	The Role of Language and Culture in Jamaica Kincaid's Novel Mr. Arvind Baburao. Shinde, Dr. I. M. Khairdi	86-88
31	Indo-Arab Cultural Transmission through Translated Literature Dr. Hassan J, Dr. Manu T, Dr. A. K. Ampotti	89-92
32	Turn - Taking in Jai Nimbkar's Come Rain: A Pragmatic Investigation Dr Prashant Mothe, Prof. Patil R.V	93-96
33	Death and its existentialist consciousness in select Marathi short stories Dr. Sachin Shridhar Sukhadeve	97-101
34	Globalization strengthening Language, Literature, Culture and Translations Mr. Suhas Netaji Morey, Mr. Ashish Shamrao Kate	102-104
35	Reflection of Indian culture in Shashi Tharoor's The Great Indian Novel Savita Sadanand Jadhav.	105-107
36	An Investigation into the Coping Skills of Collegiate Football Players Basavaraj Kumasi Shankara Murthy K.M	108-110
37	अनुवाद : व्याख्या, स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये प्रा. डॉ. शर्मिला घाटगे	111-116
38	शशिकांत तासगावकर यांच्या शाहिरीचे वेगळेपण श्री. विनोद जंगल लंकेश्वर, प्रा. डॉ. नवनाथ अंगद शिंदे	117-123
39	संत कबीर यांच्या दोहयाचे मराठी अनुवाद रविंद्र पि. सोनकांबळे डॉ. सुहास पाठक	124-126
40	रामचंद्र नलावडे यांच्या आत्मकथनातील सामाजिक विशेष श्री. मिथुन सदाशिव शेळके, प्रा. डॉ. नवनाथ अंगद शिंदे	127-133
41	अनुवादाची प्रक्रिया आणि अनुवादकापुढील आव्हाने प्रोफेसर डॉ. राजेंद्र खंदारे	134-138
42	मराठी भाषा साहित्य अनुवाद स्वरूप आणि व्याप्ती साईप्रसाद मधुकर पंडीत	139-141
43	भाषांतर: संकल्पना व महत्व डॉ.राजाराम अं. झोडगे	142-146
44	प्राथमिक स्तरावरील गणित विषयाच्या अध्यापनात गणितपेटीच्या परिणामकारकतेचा चिकित्सक अभ्यास पांडुरंग मच्छिंद्र कुभार, डॉ. बी.एस.भावे	147-151
45	प्रादेशिक बोली आणि भूगोल यांचा ग्रामीण कवितेतील स्त्री प्रतिमांवरचा प्रभाव प्रा. संजय साठे	152-154
46	पद्मशाली समाज, तेलुगू भाषा आणि संस्कृती डॉ. प्रभाकर बुधारम	155-157
47	मराठी भाषेचे जीवन व संस्कृतीतील महत्त्व रामचंद्र तुकाराम जाधव, डॉ. शिवकुमार गणपूर	158-161

अनुवाद : व्याख्या, स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये

प्रा. डॉ. शर्मिला घाटगे

कला, वाणिज्य महाविद्यालय, गडहिंग्लज

प्रस्तावना

मराठी साहित्यात अनुवादाची परंपरा आरंभापासून म्हणजेच आद्य मराठी साहित्याबरोबरची आहे. टीकावर, भाषांतरित, रुपांतरित व अनुवादित या संकल्पनांमध्ये थोड्याफार अर्थाने भेद दिसून येतात. परंतु अनुवाद म्हणजे ढोबळ अर्थाने एका भाषेतील दुसऱ्या भाषेत प्रतिबिंबित झालेला सार्थ आशय (मजकूर) असे म्हणता येते. सुरवातीच्या काळामध्ये अनुवादांना फारसे महत्त्व नव्हते. पण आता अनुवादांना महत्त्व प्राप्त होवू लागले आहे. इतर देशांच्या तुलनेत भारत देश हा बहुभाषिक, बहुजिनसी, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक म्हणून ओळखला जातो. त्यामुळे भारत देशांमधील इतरांची सुखदुःखे, चालीरीती, रीतिरिवाज समजून घेण्याच्या दृष्टिकोनातून अनुवादित साहित्याला महत्त्व प्राप्त होवू लागलेले दिसून येते. अनुवाद हा वैयक्तिक, सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक पार्श्वभूमीवर होत असला तरी साहित्याचा आस्वाद घेण्याच्या दृष्टिकोनातून आणि संस्कृतीची ओळख पटवून घेण्यासाठी अनुवाद महत्त्वाचा ठरतो.

अनुवादाची व्याख्या

अनुवादांची परंपरा फार प्राचीन काळापासून असून आपल्याकडे अनुवादांना अलीकडेच सुरवात झाली आहे. अनुवादांसंबंधी अभ्यास करण्याचा प्रयत्न अनेक अभ्यासकांनी केला आहे.

डॉ. कल्याण काळे यांनी केलेली अनुवादाची व्याख्या अशी, “भाषांतर म्हणजे एका भाषेतील मजकूर त्याचा आशय आणि अभिव्यक्तीजन्य अनुभव यासह दुसऱ्या भाषेत उतरविण्याची प्रक्रिया.”^१ श्री. म. माटे यांच्या मते, “मूळ वस्तूतील सर्वच्या सर्व अभिप्राय प्रसादयुक्त वाणीने अन्य भाषेत सांगणे, हे भाषांतराचे मुख्य लक्षण होय.”^२ मराठी विश्वकोशामध्ये अनुवादाची व्याख्या पुढीलप्रमाणे दिली आहे. “अनुवाद म्हणजे दुसऱ्या भाषेत अनुवाद असे आपण समजतो, अन्य भाषिक अनुवादालाच भाषांतर असे म्हणतात.”^३

लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांनी संपादित केलेल्या मराठी विश्वकोशामध्ये पुढील व्याख्या आलेली आहे. “अनुवाद म्हणजे दुसऱ्या भाषेत अनुवाद असे समजतो, अन्य भाषिक अनुवादालाच भाषांतर असे म्हणतात.”^४ सारस्वत कोशामध्ये अनुवादाचा अर्थ, “एका भाषेतील ग्रंथ, वाक्य इ. चा दुसऱ्या भाषेत केलेला अर्थ किंवा तो दुसऱ्या भाषेत नेणे, तर्जुमा असा दिला आहे.”^५ भालचंद्र नेमाडे यांच्यामते, “भाषांतर ही एका संहितेचे एका भाषिक सांस्कृतिक आवरणातून दुसऱ्या भाषिक-सांस्कृतिक आवरणात स्थानान्तरण करणारी द्विभाषिक, प्रक्रिया आहे.”^६

तामीळ, बंगाली, गुजराती, इत्यादी भाषांतूनही होत आहेत. असे नव्हे तर जर्मन, फ्रेंच, रशियन, तसेच कन्नड, उर्दू, आसामी तामीळ, बंगाली, गुजराती इत्यादीतूनही होत आहेत. नॅशनल बुक ट्रस्ट, साहित्य अकादमी, केल्याने भाषांतर (त्रैमासिक), आंतरभारती यांना भाषांतराचे मोठे श्रेय द्यावे लागेल. कारण वेगवेगळ्या भारतीय भाषांमधील साहित्य मराठी वाचकांपर्यंत पोहचवण्याचे काम करत असून वाचकांची मोठी सोय झाली आहे. अनुवादकांची संख्याही वाढत असून उत्तमोत्तम साहित्य अनुवादित होताना दिसत आहे. आपल्याकडील वि.स. खांडेकर यांचे साहित्य गुजराती, कन्नड वगैरे भाषांत गेले असून तेथील वाचकांना ते आपलेच वाटते. आज अनुवादासंबंधी संशोधन होत आहे. त्याला विद्यापीठीय पातळीवर मान्यता मिळून त्यासंबंधी वेगवेगळी चर्चासत्रे घडवून आणली जात आहेत. अनुवादकांना सामाजिक, शैक्षणिक पातळीवर प्रतिष्ठा मिळत आहेत. समीक्षकांचा अनुवादासंबंधी दृष्टिकोन बदलत आहे. त्यामुळे अनुवादांना चांगले दिवस येत आहे. मराठी साहित्यामधील दलित, ग्रामीण, स्त्रीवादी, आदिवासी, ख्रिस्ती, जनवादी इ. प्रवाहाबरोबर मराठी साहित्यामध्ये अनुवादित साहित्याचा नवीन प्रवाह आलेला दिसत आहे.

संदर्भ ग्रंथसूची

१. काळे, कल्याण - 'भाषांतरमीमांसा : एक दृष्टिक्षेप', पृ. ९.
२. माटे, श्री. म. - 'विवेकमंडन', पुणे, १९५६, पृ. १३५.
३. जोशी, लक्ष्मणशास्त्री - मराठी विश्वकोश खंड १२, महाराष्ट्र राज्य, मराठी शब्दकोश निर्मिती मंडळ, मुंबई, १९८५, पृ. ४८०.
४. तत्रैव, पृष्ठ. ४८०.
५. भिडे, वि. वा. - सारस्वत शब्दकोश भाग - दुसरा, चित्रशाळा प्रकाशन, पुणे, आवृत्ती दुसरी, १९७७, पृ. १४०१.
६. नेमाडे, भालचंद्र - 'भाषांतर मीमांसाचे स्वरूप', नवभारत, ऑगस्ट, १९८३.
७. भागवत, दुर्गा - 'अनुवाद आणि अनुवादक', सत्यकथा, नोव्हें. १९६०, अंक-१, वर्ष- २८, पृ. ४०.
८. काळे, कल्याण - 'भाषांतरमीमांसा' उनि., पृ. ११२
९. भागवत, दुर्गा - 'अनुवाद आणि अनुवादक', सत्यकथा, नोव्हें १९६०, अंक-१, वर्ष- २८, पृ. ४०.
१०. श्रीरंग, संगोराम - 'हिंदी मराठी भाषांतरातील प्रश्न' (संपा. 'भाषांतर मीमांसा', प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, १९७७, पृ. २८०.
११. मोकाशी, मधुकर - 'भाषांतर चिकित्सा', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, २०१२, पृ. ५०.
१२. तत्रैव, पृ. ५२.
१३. तत्रैव, पृ. ५३

I/C. PRINCIPAL
Arts, Commerce & Science College
Gadginglaj, Dist. Kolhapur.